UNIVERSITY OF AMSTERDAM

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

Een wereld verbonden door verhalen

[Bespreking van: G. Capriotti, P.-A. Fabre, S. Pavone (2022) Eloquent Images : Evangelisation, Conversion and Propaganda in the Global World of the Early Modern Period]

van Tol, J.

DOI
10.5117/TvG2023.1.012.TOL

Publication date
2023

Document Version
Final published version

Published in
Tijdschrift voor Geschiedenis

License
CC BY

Link to publication

Citation for published version (APA):
van Tol, J. (2023). Een wereld verbonden door verhalen: [Bespreking van: G. Capriotti, P.-A. Fabre, S. Pavone (2022) Eloquent Images : Evangelisation, Conversion and Propaganda in the Global World of the Early Modern Period]. *Tijdschrift voor Geschiedenis*, *136*(1), 88-89. https://doi.org/10.5117/TvG2023.1.012.TOL

General rights
It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations
If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: https://uba.uva.nl/en/contact, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, P.O. Box 19185, 1000 GD Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

UvA-DARE is a service provided by the library of the University of Amsterdam (https://dare.uva.nl)

Download date:12 Nov 2026

Amsterdam University Press

TIJDSCHRIFT VOOR GESCHIEDENIS 136.1 (2023) 88-89
HTTPS://DOI.ORG/10.5117/TVG2023.1.012.TOL

Giuseppe Capriotti, Pierre-Antoine Fabre en Sabine Pavone (eds.), *Eloquent Images. Evangelisation, Conversion and Propaganda in the Global World of the Early Modern Period* (Leuven University Press; Leuven, 2022) 345 p., ill., € 69,50 ISBN 9789462703278

Een wereld verbonden door verhalen

De uitdaging om onderzoek te doen met een echt wereldhistorisch karakter is al een aantal decennia een prioriteit in de historische wetenschappen. Dit geldt in het bijzonder voor vroegmodernisten. De vroegmoderne tijd was immers een periode van ongekende globalisering en – al dan niet gewelddadige – ontmoetingen tussen mensen uit verschillende delen van de wereld. *Eloquent Images* doet een succesvolle poging om door middel van het bestuderen van verhalende afbeeldingen zicht te krijgen op de manieren waarop verschillende werelddelen verbonden raakten in de vroegmoderne tijd. Het katholicisme, dat zich in deze periode razendsnel manifesteerde op het wereldtoneel, is al langer een heel populair vehikel voor het bestuderen van *global cultural encounters*. Ook deze bundel legt zich voornamelijk toe op de katholieke wereldkerk, met uitzondering van een enkel artikel met een nadrukkelijke focus op een protestant perspectief.

Het boek brengt maar liefst 21 auteurs samen uit verschillende disciplines, zoals geschiedenis, kunstgeschiedenis en religiewetenschappen, en bestrijkt een groot deel van de wereld; van Japan, China en de Filipijnen tot het Ottomaanse Rijk en Latijns-Amerika. Ondanks deze variatie aan perspectieven heeft de collectie een sterke thematische coherentie. Steeds weer wordt benadrukt dat verhalen zowel krachtig als kneedbaar waren. De visuele cultuur die centraal staat in de bundel wordt daarbij niet primair beschouwd als reflecties of illustraties van verhalen, maar als actieve actoren. De afbeeldingen vormden en communiceerden de narratieven die gestalte gaven aan de relaties en interacties tussen mensen uit verschillende delen van de wereld. Afbeeldingen van iconoclasme door katholieke geestelijken in Amerika, bestudeerd door Valentina Borniotto, legden bijvoorbeeld niet alleen verslag van het geweld, maar legitimeerden het en moedigden het aan. Deze afbeeldingen hadden bovendien dezelfde evangeliserende functie als het iconoclasme. Ook de manier waarop een verhaal werd afgebeeld had de potentie om de religieuze praktijk te vormen. De keuze om afbeeldingen van het Heilig Hart een anatomisch realisme te geven, stuurde aan op een fysieke, vleselijke interpretatie van de cultus, zo betoogt Mauricio Oviedo Salazar.

De verhalen die worden verteld in de bestudeerde afbeeldingen waren bovendien niet statisch, maar veranderden door contact tussen verschillende culturen. Het proces van overtuigen, propageren en bekeren was geen eenrichtingsverkeer, maar veel meer een vorm van interactie. Michela Catto legt bijvoorbeeld uit hoe Jezuïeten in China de Chinese interpretatie van natuurrampen lieten samensmelten met zowel natuurwetenschappelijke als katholieke duidingen van zulke fenomenen. De katholieke cultuur werd bovendien ook sterk beïnvloed door het transnationale contact. Federico Palomo laat zien dat verhalen over martelaarschap, verteld en afgebeeld door Japanse christenen, de Europese beeldtaal en het narratief over dit onderwerp vormden. Afbeeldingen van katholieke taferelen gemaakt in China en in een Chinese stijl waren, zoals Arianna Magnani betoogt, niet alleen belangrijk

© Jonas van Tol
This is an open access article distributed under the terms of the CC BY 4.0 license. https://creativecommons.org/licenses/by/4.0

voor het propageren van het geloof, maar toonden ook aan het thuisfront hoe succesvol de onderneming van de Jezuïeten was.

Veel van de auteurs benadrukken dat deze afbeeldingen onderdeel waren van een breed scala aan uitingsvormen die samen een verhaal vertelden. De iconografie van de doop, besproken door Maria Vittoria Spissu, verscheen niet alleen op prenten en schilderijen, maar was onderdeel van een levendige ceremoniële en liturgische cultuur, soms omkleed met uitbundige festiviteiten, theater en muziek. De Sardinische Madonna's in de bijdrage van Mauro Salis waren onderdeel van een religieuze cultuur waarin volksliederen en beelden dezelfde devotie aanwakkerden. De redactie betoogt niet voor niets in de inleiding dat de visuele cultuur een, in hun woorden, 'amfibisch' karakter had. De sprekende afbeeldingen waren publiek en privaat, verborgen en openbaar, onderdeel van een klerikale- en een lekencultuur en plaatsgebonden en universeel tegelijk.

Tot slot onderstrepen meerdere bijdragen in de bundel de verbondenheid van de vroegmoderne wereld. Stephanie Porras laat bijvoorbeeld zien dat iconische afbeeldingen van de aartsengel Michaël, die een bijzondere plek innam in de Mexicaanse katholieke devotie, geproduceerd waren in Protestants Antwerpen. Ondanks de zeer verschillende culturele en geografische contexten waren deze twee uithoeken van de Habsburgse gebieden, verwikkeld in hun eigen religieuze transformaties, even gevoelig voor het krachtige beeld van de aarstengel die het kwaad verslaat. De vroegmoderne wereld was niet alleen verbonden door direct contact tussen mensen uit verschillende delen van de wereld, maar nog meer door sprekende beelden die een mentale globalisering voortstuwden.

De bijdragen aan dit mooie boek zijn over het algemeen vrij kort en rijk geïllustreerd, waardoor de lezer razendsnel in contact komt met verhalen en beelden uit zeer verschillende delen van de vroegmoderne wereld. Soms zijn de essays zo kort dat ze vooral de nieuwsgierigheid prikkelen. Niet elke bijdrage is even prettig geschreven. In een aantal artikelen komt overdadig gebruik van jargon de leesbaarheid niet ten goede, helemaal voor lezers met een andere disciplinaire achtergrond dan de schrijver. Een heldere conclusie waarin de thematische coherentie en gezamenlijke bevindingen beklemtoond worden was bovendien een welkome toevoeging geweest. Desalniettemin is dit een prikkelend boek dat overtuigend laat zien hoe belangrijk beeldtaal was in de globaliserende vroegmoderne wereld.

Jonas van Tol, Universiteit van Amsterdam